

Metodický list k muzejní expozici Historie hornictví a vzdělávacímu materiálu pro druhý stupeň základních škol a nižší stupeň osmiletých gymnázií

HORNICTVÍ

na Příbramsku
koncem 19. a v první
polovině 20. století

Cíle: seznámit žáky s nedávným vývojem nejdůležitějšího průmyslového odvětví regionu – hornictvím a hutnictvím. Zasadit tento vývoj do souvislostí přelomových období 20. století.

Cílová skupina: žáci druhého stupně základních škol a nižšího stupně osmiletých gymnázií

Klíčové kompetence: komunikativní, sociální a personální, občanské, kompetence k hledání souvislostí

Pomůcky: psací potřeby, pracovní listy

Časová dotace: 60 minut

Místo konání programu: Hornický skanzen Březové Hory, cáchovna Ševčinského dolu

Maximální počet účastníků: 30 žáků

Klíčová slova: hornictví, Příbramsko, první světová válka, druhá světová válka – odboj

Metody a techniky: skupinová práce s výkladem, muzejní expozicí a pracovním listem

Práce s pracovním listem Hornictví na Příbramsku koncem 19. a v první polovině 20. století

Úvod

časová dotace 15 min

Žáci se prostřednictvím výkladu stručně seznámí s historií hornictví na Příbramsku a za pomoci pracovního listu pak především s provozem dolů v období jejich největšího rozkvětu.

Úkol: Doplňte chybějící součásti výstroje havíře a popište, k čemu sloužila.

- Odpověď:**
- 2** – nádobka na olej, na doplňování oleje v kahanu
 - 3** – pouzdro na stébla plněná střelným prachem. Ta se pak používala jako „zápalná šňůra“ k náložím pro odstřel v dole.
 - 6** – hornický kahan, jediné běžné osvětlení přenosné osvětlení horníka až do první světové války

Úkol: Expozice nabízí 3 velké tzv. štufrverky, modely dolů zhotovené horníky. Prohlédněte si je. Jaké stroje se v dolech používaly a čím byly poháněny?

- Odpověď:**
Rumpál – ruční pohon	Huntíky (důlní vozy) – koňské potahy nebo lidská síla
Výtah (důlní klece) = „šála“ – parní stroj	Pneumatická vrtací kladiva – parní stroj
Stoupací stroj = „Fahrkunst“ – parní stroj	Povrchová přeprava – koňské potahy
Čerpadla – vodní kola, parní stroje	

První světová válka (1914–1918)

časová dotace 5 min

Tento oddíl je zaměřen na čtení textu. Jeho účelem je žákům přiblížit sociální i hospodářské poměry na Příbramsku v období před vznikem samostatného státu.

1918 – konec války, vznik samostatného československého státu časová dotace 10 min

Otázka: Najděte v expozici přidělovou legitimaci z období první světové války. Pro které zboží je určena?

Odpověď: Sloužila pro přidělování chleba.

Otázka: Jaké výtobytky měly pomoci k návratu výdělečnosti příbramských dolů a hutí?

Odpověď: elektrifikace provozů, výstavba továrny na drátěná lana a lanové dráhy pro přesun rudy ze vzdálenějších dolů do úpraven, nové a efektivnější typy úpraven vytěžených rud

Otázka: Byla tato opatření úspěšná?

Odpověď: Částečně. Dočasně se sice zvýšila těžba, ale ruda byla čím dál tím chudší a ceny stříbra také klesaly. Úpadek dolů se proto odvrátit nepodařilo, pouze se krátkodobě zbrzdil.

Mnichovská zrada roku 1938, okupace země 1939–1945 časová dotace 15 min

Otázka: Jakými dalšími prostředky se nacističtí okupanti snažili naši kulturu a vzdělanost potlačit?

Odpověď: Uzavřením vysokých škol, tedy i Vysoké školy báňské v Příbrami; zákazem jakéhokoliv spolčování

Úkol: Najdi v expozici nějaké ilegální tiskoviny a pokus se v nich něco přečíst. Jak se tyto tajné tiskové materiály jmenovaly jakým způsobem se snažily lid povzbudit?

Odpověď: Připomínaly důležité okamžiky z českých dějin, jež měly v lidech probouzet odvahu a národní hrdost. Poukazují na fakt, že ani přes teror se lid nevzdává.

Otázka: Do jaké další odbojové činnosti se lidé na Příbramsku zapojovali?

Odpověď: Shromažďování munice, výbušnin a sabotážní akce

Otázka: Kde a kdy byla svedena poslední evropská bitva druhé světové války?

Odpověď: 11.–12. 5. 1945 u obce Slivice nedaleko Příbrami

Otázka: Které armády v ní bojovaly?

Odpověď: Sovětská armáda s německou armádou

Otázka: Americká armáda dorazila do Příbrami 7. 5. 1945, ale nesměla proti okupantům zasáhnout. Proč?

Odpověď: Protože je od Příbrami oddělovala demarkační čára. Příbram tak musela čekat na příjezd sovětské armády.

1948 – dolování na Příbramsku a rozvoj Příbrami v komunistickém Československu časová dotace 5 min

Otázka: Jaký význam pro zdejší region těžba uranu měla?

Odpověď: Nárůst počtu pracovních míst a s tím spojené investice do rozvoje města a jeho sociálního zázemí (nemocnice, školy, školky, ...)

Otázka: Kdo tehdy v uranových dolech pracoval a jak byla rizika této práce horníkům kompenzována?

Odpověď: Kompenzace v podobě lékařské preventivní lékařské péče a vyššího platu se netýkala politických vězňů.

Závěr časová dotace 10 min

Úkol: Na závěr si zopakujte některé pojmy z pracovního listu. Vyluštěte křížovku.

V tajence se dozvíte názvy rud, které se na Příbramsku těžily a co se z nich získávalo.

